

Visszatalálás a gyermekhez, aki voltunk

Fecske Csaba: *Eljöhetnél hozzánk*

Miként artikulálódik az idő múlásának problematikája, s hogyan manifesztálódik az időcentrikus látásmód a Fecske-i költészetben akkor, amikor a szerző a gyermekekhez szól? Az *Eljöhetnél hozzánk* (Orpheusz Kiadó, 2025) versgyűjtemény hibátlan ritmikájú alkotásokat ad az olvasók elé, melyek szókinccse nagy felületen érintkezik a gyermeki világgal, a szövegkorpuszok ugyanakkor filozófiai érvényességű megállapításokat is hordoznak. Fecske Csaba átmetaforizált világát ritmusból, zeneiségből, csillámló nyelvi játékosságból, bátran fogalmazott szóképekből, virtuóz versformákból építi fel, amit az adott válogatás is szépen mutat, ám az elmúlás folyamatának megragadására még gyermekverseiben is találunk példát. A népdalok pattogó ritmusától, az altatók megnyugtató, harmóniát árasztó dallamáig sokféle zeneiség sűrűsödik az *Eljöhetnél hozzánk* öt ciklusának szövegeiben. Harmonikusan illeszkedik a gyűjtemény az életműbe, s a Fecske Csaba-i gyerekirodalomba: a kötet ötvenhárom költeményéből hömpölyög az ironia, az önironia, a humor és az a fajta cinkosság, amely segítségével szinte összekacsint a szerző a gyerekekkel, jelezvén nekik, hogy nemcsak ismeri a világukat, de otthonosan is érzi magát ebben a létállapotban, ahová felnőttként is gyakorta visszatalál. Alighanem ez a titka annak, hogy írjon akár a természetről, a családról, a barátokról, az állatokról (vagy olyasféle „időpocsékoló tevékenységekről”, mint a fogmosás vagy a mosakodás) opusai könnyűszerrel jutnak el a kicsik gondolatvilágához, ízléséhez is. Fecske Csaba áttetsző szépséggel, játszi könnyedséggel megformált gyerekverseit felfejtve választ találunk arra, miként tud ilyen organikusan behelyezkedni a gyermeki létpozícióba a szerző. Poétikailag és világképileg egyaránt árad ezekből a költeményekből valamiféle természetesség, leplezetlen őszinteség, bensőséges szépség, gyermeki tisztaság, miközben a felfedezés pajkos kíváncsisága visszhangzik a sorokból. Az Én-t feltáró vizsgálódás is folyamatosan jelen van ebben a versnyelvben, melynek kifogyhatatlan, tarka rímei (látszólag) játékosan szervezik a korpust. Az *Eljöhetnél hozzánk* versgyűjtemény alig több, mint félszáz költeménye

FILIP-KÉGL ILDIKÓ (1976) író, újságíró, esszéista, irodalomszervező. Legújabb kötete: Kégl Ildikó-Filip Tamás: *Kétszemélyes ország / Land For Two* (Parnasszus Kiadó, 2025).

nagy időtávot fog át: a szerző 1996 és 2024 között született alkotásait adja közre. *A Jó leszek és a Kihalt tintaevők* 1996-ban (*Hol Voltam. Felsőmagyarország Kiadó és Új Bekezdés Egyesület*), míg az *Aludtej, aludtgyerek*, valamint *A tehén és a Lótánc* 2019-ben (*Mindigpalacsinta. Orpheusz Kiadó*) jelent meg önálló kötetbe rendezve. A kötet öt ciklusának – *A hegyek boldogok, Űrutazás, Lótánc, Aki okos akar lenni, Testvéres* – verseire kitekintve számba vesszük, hogyan artikulálódik a gyermeki aspektus adott versválogatásban, miközben a jellegzetesen szerzői tematika, mint az idő múlása, életünk végessége, az emlékezés, az értékvesztettség mégiscsak alapszituációja marad e gyűjteménynek is.

„Kókadtt fejjel alszik a tűz, / perceg az üszkös farakás”

Feltűnő jegye ennek a költészetnek a természetközelség: Fecske együtt él, együtt lélegzik a természettel, s mesevilágát is ebből a természetélményből alkotja meg. Az *Eljöhethnél hozzánk* nyitó ciklusának – *A hegyek boldogok* – kilenc verse is erre ad példát. „A messzi hegyek boldogok, / álmomban egyszer voltam ott. / Az anyáskodó fák alatt / tollászkodott a pirkadat” (*A hegyek boldogok*). Háborítatlan, csonkítatlan tájképeket fest meg verseiben a költő az apró borsodi faluról, a Bódva-völgyi Szögligetről, ahonnan alig tizenhat esztendősen származott el, s ami mindvégig viszonyítási pont maradt, az idilli gyermekkor helyszínét jelöli ki ebben a (vers)világban. Kováts Dániel jegyzi meg találóan egy helyütt, hogy „Még mindig kikerülhetetlen Fecske Csaba számára a gyermekkori falusi világ, a báméskodó kisfiú világérzékelése, mintha örökös nyár sugározna a régi időkől.”¹ Lírauniverzumát bejárva már a *Halpénzen vett világ* (Felső-Magyarország Kiadó, 2000) opuszaiból megtanultuk, hogy a versbéli hegyek a szülőfalut körülölelő Aggtelek-rudabányi-hegyvidék hegyei, a versbéli patak a települést átszelő, rekettyék közt futó Ménes-patak (*A Ménes-patak*). „Lázás a nyári éjszaka, / bágyadtan tér a szél haza. / Illatozik az estike, / a virágok legszebbike” – mondja a versbeszélő, aki a költemény keletkezésének idején földrajzi és optikai értelemben Miskolcra, az avasi lakótelep negyedik emeletéről végzi a kitekintést, ám költői látóteréből mégiscsak az „örök otthon”, a szögligeti parasztház kertjének estikéi nőnek ki. Meghatározó jegye ennek a költészetnek a szerző gyermeki szemléletének felidézése, s egy igen intenzív visszatalálás a (szögligeti) gyermekkorhoz. Szepes Erika gyakorta reflektál erre a látószögre, értelmezési tartománya azért is meglehetősen elgondolkodtató, mert ennek az időcentrikus költészetnek alapszituációjára mutat rá; „A szülőföld a ráismeréssel, az ismertség otthonosságával megadja neki az időtlenség-öröklét illúzióját: egyszerre élhet gyermekkorában és a rá visszaemlékező

1 Kováts Dániel: „összebékül az árnyék a fénnel” (Fecske Csaba: Első életem. Miskolc, 2006, Bíbor Kiadó). In *Műút*, 52. évf., 1. sz., 56–57.

felnőttként.”² Meghatározzák ezt a versnyelvet a hagyományos évszak-toposzok, melyekkel ebben a ciklusban is rendre találkozunk (*Négy szél*): az ős az értékvesztést, a vég felé tartó létállapotot – „Az avar szagú őszi szél / bánatosan kornyikál” – „Tavaszi szél vizet áraszt / csókolja a rügyeket” – a tavasz a kezdetet jelöli, ám a körforgást, az újjászületést Fecskénél mindig megállítja, megbénítja valami, csak az elmúlás (fájdalma) marad konstans. Mindez a rezignáltság alapvetően a szerző lelkialkatából – de legalábbis életútja drámai eseményéből – táplálkozik, s alighanem törvényszerűen lengi át életművének darabjait. Miképp Jánosi Zoltán az alkotó „líraba vont személyisége” kapcsán megjegyzi; „A szerző arcát is a hiányok, az elmaradások, a kifosztottságok esztétikája építi.”³

Az *Eljöhethnél hozzánk első – A hegyek boldogok* című – ciklusának leggyengédebb verse, a *Parázs*, egy átmetaforizált mese, mely értelmező újraalkotása József Attila 1935-ben írt *Altatójának*. „Kókadtt fejjel alszik a tűz, / perceg az üszkös farakás, / alszik édesanyád, a láng, / aludj el te is kis parázs. / Hamu lesz majd, könnyű füst / a csöndben pici roppanás. / Felhőt húz fejére a hold, / alszol már te is kis parázs.” Megszokhattuk már, hogy az alkotó gyakorta teremt kapcsolatot József Attila lírájával, adott vers erre különösen szépen reflektál. Megannyi analógia tűnik fel a két opusban: az altatóvers sajátosságaira építve a költő(k) a biztonságos álmovilágba igyekeznek bevezetni az aludni készült, ritmikus hangzással, harmonikus dallammal, megnyugtató, lecsendesítő, kedves képekkel. Fecske Csaba miközben megszemélyesíti a tárgyakat, ábrázolja apró mozdulataikat, gesztusaikat is – kókadtt fejjel alszik a tűz – végtelenül szelíddé, lággyá varázsolja a költeményt. Természetközelsége, a világgal való egy(lényegű)sége szépen megmutatkozik a versben, melynek alapszituációja szerint egy lassanként hamuvá égő parazsat becézget, s próbál kedvesen elalvásra bírni az alkotó, egyszerre esztétikai és intellektuális élményt adva a befogadónak.

A József Attila (és Weöres Sándor) előtti tisztelgés fontos tradíció ebben a költészetben, a kötet ötvenkét verséből három (*Parázs*, *Születésnapomra*, *Tűzoltó megy el az ablakod alatt*) értelmező újraalkotás, parafrázis. Megjelenítő élethelyzetek szerveződnek szövegbe, így a felnőtt olvasó is könnyen bevonódik ebbe az intenzíven átélhető, ötletgazdag mesevilágba, s a kicsikkel együtt járhatja be a versbeszélő által megteremtett univerzumot. Képessége, tudása, tapasztalata van arra a szögligeti-miskolci költőnek, hogy idő és tér korlátain átemelje olvasóit, hogy a lehető legasszociatívabb módon ábrázolja a világot. Az alkotót jellemző formai és műfaji sokszínűség jól látszik a kötet versein, melyek között altatódalt,

2 Szepes Erika: „a múltam küszöbén állok” (Fecske Csaba: *Első életem*. Miskolc, 2006, Bíbor Kiadó). In *Műút*, 52. évf., 1. sz., 58.

3 Jánosi Zoltán: Két költő a Bódva völgyéből – Kalász László és Fecske Csaba verseiről. In *Új Holnap*, 2006, 5–6. szám, 76–82. (Az MTA Miskolci Akadémiai Bizottságának székházában, 2006. szeptember 22-én tartott székfoglaló előadása.)

a Fecske Csaba által gyakorta használt szonettet, népdalt, mondókaszerű korpuszt is találunk, és persze megannyi szabadverset.

Az életről és a halálról, az örömről és a bánatról, az idillről és a tragikumról olyan nyelvi regiszterekkel szól adott gyermekverseiben (is), hogy antropomorfizált természeti képei erős hatást gyakorolnak a gyermek képzeletvilágára, de lételméleti felvetései továbbgondolásra készítetik felnőtt olvasóit is. Ennek a költészetnek az egyik legnagyobb ereje abban rejlik, hogy a gyermekek képzeletvilágához könnyen megtalálja az utat a szerző, miközben a felnőttek empirikus tudásához, ontológiai kérdésköréhez is kapcsolódni képes. Költői preferenciája a nyelvi minimalizáltság, s bár egy-egy hosszúverssel, verskatedrálissal is jelentkezik olykor (*A másik holló meg a másik róka*), alapvetően lírai miniatűrökből épül fel ez a – belső rétegeink felfejtésére irányuló – versvilág.

„legyetek miatta könnyesek ti hűtlen vaksi tyúkszemek!”

Beszédes cikluscím az *Úrutazás*, melynek hat költeménye a szerző rácsodálkozása a kozmikus jelenségekre, a világmindenség misztériumára. A tematikailag és formailag is vegyesnek tekinthető második ciklus – *Úrutazás* – egyik leg-sikerültebb verse (*Lábatlan cipő*) egy értelmét vesztett lábbeli történetét meséli el, látszólag könnyedén, pattogó rímekkel, ugyanakkor az idő, mint lételméleti kategória, ezúttal is bő teret kap a költeményben. Meglehet, játékos, kedves szóképeket sűrít a népmesei motívummal induló *Lábatlan cipő* című költemény – „Világgá ment a cipő, / hogy szert tegyen egy lábba, elvégre ezért jött világra” – ám a vers derekánál elégikus hangvételre vált a szerző, amit nem szándékozik feloldani a zárlatban sem. „De szegény hiába lábba, / nem volt szerencséje lábbal, / végül meghasonlott magával: / levált a talpa, kibomlott a fűzője, / fölösleges holmi lett belőle, / hever csak az út szélére vetve... / Lábak, ti büdösek, ti bütykösek, tudjátok meg: rátok való, / belevaló cipő volt, / legyetek miatta könnyesek ti hűtlen vaksi tyúkszemek!” Noha izgalmas beszéd-móddal és témával szól a gyerekekhez, de világképe konstans, az időbeliség fájdalma működteti ezt a versét is: egy cipő hasztalan „életének” szomorúsága kulminál a szövegben. Fecske újabb és újabb motívumokkal gazdagítja időcentrikus költészetét: az örök emberi problémát, az idő múlását ezúttal egy lábbeli szemszögéből ábrázolja kedvesen, mégis elégikusan, a beletörődés rezignációjával. Fecske Csaba életművére kitekintve megállapíthatjuk, hogy verseit többnyire mollban írja, ez a szerző hangneme, alapmotiváltsága, s megannyi szöveghelyen láthatjuk, a gyermekekhez szóló poémák sem nélkülözik ezt az intonációt, meglehet, itt nem ez az uralkodó. Ugyanezen ciklus *Tűzoltó megy el az ablakod alatt* című verse már címében is analóg Weöres Sándor *Szán-csengőjével* (amely a költő összes versét tartalmazó kötetbe *Szán megy el az ablakod alatt* címmel került be). Akusztikus-poétikus vonásai mellett (szimultán verselés)

a szerkezet is rokon: a három versszak egyben három szerkezeti egységet jelöl. Fecske életművében jól látható, hogy az egyik legerősebb hatás Weöres Sándor felől érkezik ebbe a költészetbe. Nem pusztán a weöresi versnyelvre, annak poétikus-akusztikus világára rímelnék a szögligeti költő szövegtörzsei, de az a tulajdonság is rokonítja a két szerzőt, ahogyan ilyen organikusan képesek visszatalálni gyermeki létállapotukhoz. A *Tűzoltó megy el az ablakod alatt* a pályatárs előd hangján szólal meg, úgyszintén egy évszakot versbe hívva, hogy azt emberi cselekvéssel dinamikussá téve, titokzatos világba emelje olvasóját. Fecske finoman hangolja össze a két szövegtörzset tematikai és stilisztikai jegyeit, miközben igen harmonikusan simul a két versbeszélő lírai hangja egymásra. Sajátja ennek a költészetnek az átmetaforizált versvilág, a sajátos megszemélyesítések s a gyermeki szemlélődés alapjának tekinthető antropomorfizáció.

Megannyi érzékszervet működésbe hozó vers ez, amely hat vizuálisan, akusztikusan, de még a bőrünkben levő termoreceptorokat is jelzésre bírja. Erős képisége okán emberalakban látjuk az ijedt nyarat, amint felkapja lábát a tüzes talajról, de az évszak érzéki megjelenítése is figyelemre érdemes: ennek hatására éljük át hirtelen támadt, erős fájdalmát, sőt, látjuk a kintől nyíló ajkakat, halljuk a nyár hangján szisszenő szólamot. „Nyár van most, forró nyár, / tűz-
ingben tarlón jár. / Tarlón jár tűz-
ingben, kínjában fölszisszen.” Erről az érzékelésről, szemléletéről megfogalmazásról, a megszemélyesítésnél komplexebb antropomorfizációról figyelemre érdemes megállapítást tesz Szepes Erika ezt a költészetet értelmezve. „A gyermekkortól tanulta Fecske Csaba képalkotásainak módszereit, melyek közül talán legfontosabb az antropomorfizáció (amely ez esetben több mint a megszemélyesítés: ez utóbbi egy gondolatalkotás, amivel élettelen és élő – leggyakrabban ember – között egy harmadik elem: a tertium comparationis, a kettőben meglevő hasonló harmadik alapján kapcsolatot teremtünk).” Szepes a gyermeki látásmód lényegének tekinti az antropomorfizációt, mint írja: „a környezetében elsőként szüleit-családját megismerő gyermek a kitágult világot e primér élményhez alakítja: a hegynek lába van, a lábostnak füle, a vázának nyaka, a fának dereka stb.”⁴ Érvényes megállapítás ez nem pusztán a költő poézisére, de egész világképére.

„emlékezem a régi időre, / de én nem leszek olyan dőre, /
mint hajdani ősöm”

A peremhelyzetben levő, mára alig ötszáz főt számláló Bódva-völgyi település társadalmi és természeti környezete mindörökre viszonyítási pontja maradt ennek a költészetnek, ezt a harmadik, *Lótánc* című ciklus is jól mutatja. Szögliget,

4 Szepes Erika: „a múltam küszöbén állok” (Fecske Csaba: Első életem. Miskolc, 2006, Bíbor Kiadó). In *Műút*, 52. évf., 1. sz., 58–63.

a szülőfalu újra és újra az idill szimbólumaként artikulálódik. Ennek a lokális kulturális közegnek a történeteit, az észjárását, de különösen a képalkotását és a mítoszait hozta magával a tizenhat esztendősen a városba – Miskolcra – kerülő alkotó. És bár életműve csaknem egésze a borsodi megyeszékhelyen formálódott, a szögligeti indulás, élete első tizenhat évének megtapasztalásai örök mércéje, viszonyítási pontja, identitásképző jegye lett a pályáivnek. Költészete a természetbe – s indirekt ugyan, de – a népi kultúrába kapaszkodó költészet. A gazdag archaikus és folklór elemek nem pusztán formailag és hangtanilag, de időnként tematikailag is megnyilvánulnak műveiben. Ebben a ciklusban tűnik fel leginkább, hogy a falusi társadalmak tradíciói, szokásai, rítusai miként szerveződnek költeményeibe. Gyermekverseiben a családi kisgazdaságokban felbukkanó haszonállatok fontos képgeneráló elemek, ezek a meseszerűen elbeszélte tréfás költemények kaptak helyet az *Eljöhethnél hozzánk* harmadik ciklusában. Fecske Csaba a nyelvben rejlő lehetőségeket virtuóz módon használja, miközben megalkotja humoros, játékos költeményeit. A *Lótánc* ciklus tíz versében újfent bő teret kap a gyermekkorban szerzett élmények, megtapasztalások tematizálása; a szülőfalu egykori képe megannyi módon és formában visszaköszön, például a szögligeti mezőkön legelő Riska tehén megidézésével, a tehénfejés mozzanatainak elbeszélésével, az aludtjé és az aludtgyerek kedves párhuzamba állításával. „Láttam, amikor Zsuzsa néni / a Jocó mamája altatta a tejet / egy köcsögben, mondhatom / igen nehezen aludt el, / nem is győztem kivárni, / hogy aludtjé legyen belőle. / Bezzeg, ha én sokára aludtam el / ovisan déli pihenőkor / megdorgált Zsóka néni, a dadus!” (*Aludtjé, aludtgyerek*). Szemléletesen ábrázolja a kézi tehénfejés folyamatát *A tehén* című szabadversben a költő, s míg az *Aludtjé, aludtgyerek*ben a felháborodás szervezi a verset, addig itt a rácsodálkozás gyermeki képességét jeleníti meg átütő erővel. Versnyelve olyan asszociatív jegyeket mutat, amely igen nagy felületen érintkezik a gyermekek (gondolat) világával. „A tehén tögyének négy ujjja van, / és ezeken az ujjakon nincsen köröm, / tudom, mert láttam amikor a Jocó mamája / fejte Riskát, a tehenüket: felváltva huzigálta / azokat a körömtelen ujjakat, amelyek egyáltalán / nem ropogtak, mint a nagyapa ujjai, / és a tehén nem nyögött, nem méltatlankodott közben, / egykedvűen rágózott a jászol előtt, / és azokból a lyukas ujjakból / csakúgy spriccelt a tej” (*A tehén*). A gyermekkor falusi élményeitől ihletett költeményben szépen artikulálódik a játékoság, a humor, ugyanakkor a világban eligazodni próbáló gyermek képét is kiválóan ábrázolja a szerző. Hitelesen helyezkedik bele Fecske a kislány szerepbe, a versbeli beszélő a korosztályra jellemző intenzív fantáziával, nagyfokú érdeklődéssel, őszinte rácsodálkozással narrálja a látottakat.

Ugyanezen ciklusban megidézi La Fontaine örökérvényű meséjét a hiúságról, s láthatjuk, hogyan hangzik Fecske Csaba-i szövegben a holló és a róka története (*A másik holló meg a másik róka*). Miközben a francia író, költő fabuláját újraértelmezi a szögligeti-miskolci költő, a mű eredeti mondanivalója – az emberi tulajdonságok kifigurázása – nem sérül. A hiú holló és a csalfa róka

csattanó formájában végződő története tömör és velős ábrázolása az emberi hi-
székenységnek, s e cselekményt helyezi mai közegbe a lírikus olyan módon,
hogy idősíkokat vetítve egymásra, párbeszédbe helyezi La Fontaine és Ezópusz
fabuláját a saját verses meséjével. „Nem adom senkinek, én szereztem, / ahogy
megvan írva a régi versben, / emlékezem a régi időre, / de én nem leszek olyan
dőre, / mint hajdani ősem, / akin kifogott az átkozott ravaszdi, / a helyzet
azóta változott, / madár vagyok ugyan, de nem palimadár, / velem próbálkozni
kár.” *A másik holló meg a másik róka* a ciklus egyik legsikerültebb darabja, friss
nyelvezetű, csillámlóan játékos szövegkorpusz, mely könnyedén megtalálja az
utat a gyermeki élmény- és képzeletvilághoz.

„Amikor még kicsi voltam, / ragyogott az égbolt, /
de az idő úgy elszaladt, / nincs már, ami rég volt”

A negyedik, *Aki okos akar lenni* ciklus meglehetősen szerteágazó témaköreiben
– melyben az ünnepköröket, a nyaralásokat éppúgy tematizálja a költő, mint
a leghétköznapiabb szituációkat (vagy akár a kiállhatatlan szomszéd jellemraj-
zát) – újfent megannyi példát találunk arra, milyen könnyedén kapcsolódik
a szerző a gyermeki világhoz. Hitelesen érvényesül a gyermeki nézőpont a cik-
lus *Szép volt* című versében; a viszonyítási pontokat járja itt át a költő, a gyermeki
fejlődési szakaszok értelmezési keretének kitágításával. Versében arra kérde-
z rá csillámló játékosággal, mit jelent kicsinek, illetve nagynak lenni, a még ki-
sebbehez és a még nagyobbakhoz képest. „Amikor még kicsi voltam, / kisebb,
mint a nagyok, / mégis mindenki azt mondta, / de nagy fiú vagyok.” S meg-
lehet, játékos formában, de mégiscsak az idő múlásának problematikáját tema-
tizálja adott versében is, ami annyira jellemző és konstans ebben a költészetben.
Az idő, mint örök téma, az idő múlásával való szembesítés, mint örök költői
feladat, hitvallássá minősül ebben a versenyelvben, s ezt a fent idézett szöveg-
korpusz zárata jól példázza: „Amikor még kicsi voltam, / ragyogott az égbolt, /
de az idő úgy elszaladt, /, nincs már, ami rég volt.” Érthető okokból a halál a maga
konkrét valóságában nem manifesztálódik a gyerekeknek szánt poémákban,
de az alkotó megtalálja a módját, hogy az elmúlás tapasztalatára, az időszem-
besítésre itt is reflektáljon. Teszi ezt az értelmező újraalkotás, a megértve újra-
formálás gesztusával. Fecske Csaba költészetében létünk misztériumait olyan
leképzésben láthatjuk, amelynek alapmotívuma az időcentrikus látásmód. Itt
visszautalnánk az első ciklus *Csillagok között* című versének két sorára, ami ek-
latáns példája annak, mindez miként nyilvánul meg gyermekekhez írt művé-
ben: „Világít a telihold, / vajon hol van, ami volt?” Fecske mindig a látható mö-
götti láthatatlant fürkészi, a jelen mögötti múltat, s ezzel egyidejűleg az idő
múlásának problematikáját. Gyermekverseinek ugyan alaptónusa a derű, az
íronia, az önironia, és a versnyelvi játékoság, de az elmúlás folyamatának meg-
ragadását ezeken a szöveghelyeken is figyelemmel kísérhetjük.

„nem verekszem, / nem húzom meg a lányok haját”

Az utolsó, ötödik ciklus – *Testvéres* – gyűjti egybe a legtöbb, szám szerint tizenöt költeményt, és időintervallum tekintetében is a legszélesebb kitekintést adja: az itt helyet kapott versek között találunk új darabokat, de évtizedekkel korábban született alkotásokat is. A ciklus egyik legrégebbi és legismertebb darabja a *Jó leszek!*, mely első közlését (1996) követően számos utánközlést élt meg, versfeldolgozása szerepel Halász Judit, *Apa, figyelj rám* című CD-jén, de helyet kapott az általános iskolás tananyagban⁵ is. Egy kisfiú ígéretének versbe rendezése zajlik ebben a játékosan cinkos, gyermekekkel összekacsintó szövegben, melyben a versbéli beszélő fogadkozik, hogy mostantól majd jól viselkedik, tételesen felsorolva, hogy ezen mit ért. Olyan viselkedési normákkal találkozunk adott szöveghelyen, amelyet a (felnőtt) társadalom – ezúttal a szülők és a pedagógusok – elvárásait tükrözik, és azt a látszatot keltik, hogy az egymásnak feszülő két akarat képes feloldódni, egy irányba tartani. Különböző ígéretetek artikulálódnak ebben a jó hangulatú, derűs versben, a test tisztántartásának, a személyes higiéniaának a betartásától kezdve – „A füleimet ezentúl / mindig megmosom, / rendbe rakom a ruhám, / tiszták lesznek a körmeim” – az illő viselkedésen át – „köszönök szépen mindenkinek” – a kortársakkal való idilli bánásmódig – „nem verekszem, / nem húzom meg a lányok haját.” Sőt, még azon is túl: olyan fokú elkötelezettség vállalását ígéri a versbéli kisfiú, ami eleve magában hordozza a teljesíthetlenséget, a fogadalmak betartásának kudarcát, s voltaképpen ez adja a vers erőterét. „semmit sem teszek, / amit nem szabad, / a legeslegjobb gyerek én leszek.” A felnőtt társadalomnak való irreális megfelelés verse ez, egy gyermek(i) nézőpontból, mely eklatáns példája nemcsak a poéta gyermeki létállapothoz történő visszatalálásának, de az ebben a szerepben való lubickolásnak is. Fecske Csaba (vers)beszéde igen hiteles, meglehet, azért talál könnyen utat a gyermekekhez, mert elhisszük neki, hogy mindazok a dilemmák, amelyeket tematizál, valóban egy gyermek dilemmái. Feltűnő pontja e kötetnek – s egyáltalán e versenyelvnek – a gyermeki szemlélet felidézése, életben tartása, magához a gyermekkorhoz történő konstans visszatalálás és igen organikus belevetettséggel. Versnyelvi játékoság, tréfás rímek szervesülnek a hétköznapi élethelyzetet és ünnepeket egyaránt megidéző versekbe, de a szleng használatától – főképp annak diáknyelvi változataitól – sem riad vissza a szerző. A köznyelvi szavak átvitt értelmű használata nem pusztán gyerekverseit, de felnőttekhez szóló szövegekorpuszait is szépen színezi.

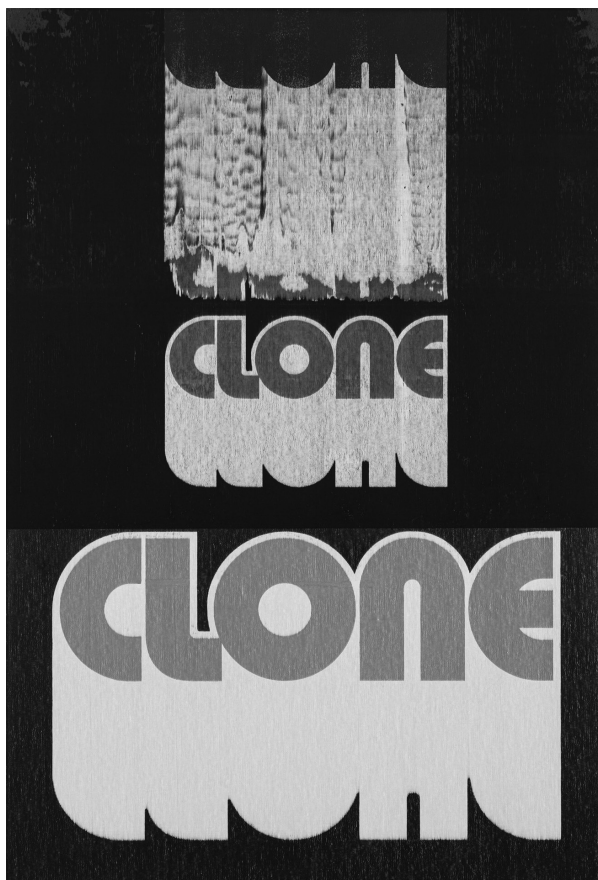
Fecske Csaba (gyerek)verseinek ezen legutolsó gyűjteménye szépen és ismerősen sűríti a költő esztétikai elveit, világképét, költészete orientációs pontjait, identitáshordozó jegyeit. Az *Eljöhethetnél hozzánk* jól mutatja, hogy a költő időhöz való viszonya milyen sokrétű, miközben költészetének képanyagán, ritmikáján,

5 <https://tavoktatás.mnt.org.rs/sites/default/files/2020-11/1.%20J%C3%B3%20leszek.pdf>

nyelvezetén eltűnődve bebarangolhatjuk ezt a nagy szenzitivitással épített mikrovilágot. Fecske gyermeki képzeteket őrző versnyelve kifejezetten játékos formában ugyan – gyakorta kihasználva a vers zeneiségében rejlő lehetőségeket –, de akkor is beszél a végről, amikor a gyermekekhez szól. A kötet szellemi és poétikai erőterét az elevenség és a tiszta rácsodálkozás képessége adja, amelyet a gyermeki létállapotba (vissza)helyezkedéssel teremt meg ilyen hitelesen a költő. Az *Eljöhethnél hozzánk* posztumusz kiadvány, melynek nagy formakultúrájú, biztos stílusérzéssel megírt verseit még maga válogatta a 2025. február 28-án elhunyt költő.

(Orpheusz Kiadó, Budapest, 2025)

A dolgozat a Magyar Művészeti Akadémia 2023–2026 Ösztöndíjprogramjában megvalósuló Fecske Csaba monográfia résztanulmánya.

Batykó Róbert: Clone, 2018 (olaj, vászon 103×70 cm)